

I. Wprowadzenie:

W rozmowie z Andre Frossardem, św. Jan Paweł II zwierzył się: „Doświadczenie długich lat kapłaństwa nauczyło mnie, że aby Msza święta była taką syntezą, takim szczytem i pełnią, trzeba w nią wejść poprzez modlitwę - i trzeba z niej wyjść ku modlitwie każdego dnia, wiedząc, że ten dzień będzie wypełniony wielorakim działaniem, wielu różnymi czynnościami”. Takie nastawienie wobec mszy świętej jest nie tylko ważne, ale i możliwe, gdy zrozumie się istotę jej liturgii. Dwa stoły, dwie części mszy świętej: liturgia słowa i liturgia eucharystyczna to dwie części wspólnego spotkania z Bogiem, który chce karmić nasze dusze i ciała. Warto przyjrzeć się z takiej perspektywy celebracji mszalnej.

II. Rozważanie:

1. Opis Eucharystii - świadectwo św. Justyna z ok. 155 roku. Najstarsze opisy sprawowania Eucharystii wskazują, że dwoma głównymi momentami sprawowania pamiątki Pana były liturgia Słowa i liturgia eucharystyczna. *Katechizm Kościoła Katolickiego* przypomina jedno z najstarszych świadectw w tym względzie - opis przekazany przez św. Justyna, męczennika z II wieku, który w piśmie z ok. 155 roku, skierowanym do pogańskiego cesarza Antoniusa Piusa (138-161), opowiadał: „W dniu zwanym dniem Słońca odbywa się w oznaczonym miejscu zebranie wszystkich nas, zarówno z miast, jak i ze wsi. Czyta się wtedy pisma apostołskie lub prorockie, jak długo na to czas pozwala. Gdy lektor skończy, przewodniczący zabiera głos, upominając i zachęcając do naśladowania tych wzniosłych nauk... Z kolei bracia przynoszą przewodniczącemu chleb i kielich napełniony wodą zmieszaną z winem. Przewodniczący bierze je, wielbi Ojca wszechrzeczy przez imię Syna i Ducha Świętego oraz składa długie dziękczynienie (po grecku: *eucharistian*)... Gdy przewodniczący zakończył dziękczynienie i cały lud odpowiedział [Amen], wtedy tak zwani u nas diakoni rozdzielają obecnym Eucharystię, czyli Chleb, oraz Wino z wodą, nad którymi odprawiano modlitwy dziękczynne, a nieobecnym zanoszą ją do domów”. Kościół od wieków zastawia wiernym bogato dwa stoły: stół słowa i stół eucharystyczny. Ten pierwszy zawiera: zgromadzenie się uczestników, liturgię słowa z czytaniem, homilią i modlitwą powszechną, a drugi: liturgię eucharystyczną z przygotowaniem chleba i wina, konsekracją w czasie dziękczynienia i komuniją.

2. Słowo Boże i Eucharystia – św. Jan Paweł II.

a) *Dominicae cenae* (o tajemnicy i kulcie Eucharystii)

Wyczerpujący wykład na temat dwóch stołów przedstawił św. Jan Paweł II w liście apostołskim *Dominicae cenae* (o tajemnicy i kulcie Eucharystii) z 1980 roku, opisując, jak ważne w całej tradycji wiary były powiązane ze sobą słowo Boże i Eucharystia.

❖ **Odnowa soborowa - Stół słowa Bożego**

W kwestii stołu słowa Bożego papież Polak nakreśla, na czym polegała odnowa soborowa: „W wykonaniu tych

soborowych zasad otrzymaliśmy nowy zbiór czytań, w których do pewnego stopnia stosowana jest zasada ciągłości odczytywanych fragmentów, a także zasada udostępniania całości Ksiąg Świętych. Wprowadzenie do liturgii Słowa, psalmu z responsoriami przybliży uczestnikom najwspanialszy zasób biblijnej poezji Starego Zakonu. Fakt zaś, że odnośne teksty są odczytywane lub odśpiewywane w języku ojczystym, sprawia, że wszyscy mogą w tej części liturgii mszy świętej brać udział z pełnym zrozumieniem”. Takie rozwiązanie nie umniejszało znaczenia języka łacińskiego, który ciągle pozostaje ważnym w liturgii i życiu Kościoła, dało jednak możliwość powiększenia liczby osób, które czynnie i aktywnie mogą brać udział w sprawowaniu liturgii słowa. Święty papież stwierdza: „Powstają całe zastępy lektorów i kantorów czy kanterek, które z całą gorliwością poświęcają się tej sprawie...”. Należy zauważyć, że w tej materii pojawiło się niestety, zwłaszcza wśród katolików w krajach Europy Zachodniej, wiele nadużyć. Czasem zaczęto podczas mszy świętej sięgać do lektury takich tekstów, które nie były akceptowane przez Kościół. Doprowadziło to wielokrotnie do pomniejszenia znaczenia słowa Bożego na rzecz słowa ludzkiego. Takie zabiegi są niedopuszczalne, rujną bowiem istotę liturgii.

❖ **Wiarę w realną obecność Chrystusa w Eucharystii.**

W kwestii stołu chleba Pańskiego św. Jan Paweł II upominał się o troskę o właściwą odnowę liturgiczną, a przede wszystkim o wiarę w realną obecność Chrystusa w Eucharystii: „Przed wszystkim więc trzeba pamiętać że Eucharystia jako stół Chleba Pańskiego jest nieustającym zaproszeniem, jak o tym mówią słowa liturgiczne celebrans: «Oto Baranek Boży! Błogosławieni, którzy zostali wezwani na ucztę Baranka» i znana ewangeliczna przypowieść o zaproszonych na gody. Pamiętamy, że w tej przypowieści jest wielu takich, którzy różnymi okolicznościami wymawiają się od przybycia”.

❖ **Komunia Święta**

We wspomnianym liście papież Wojtyła zwraca uwagę na potrzebę częstego przyjmowania Ciała Pańskiego, które jest pomocą w lepszym życiu chrześcijanina. Pojawia się jednak tendencja, że „w niektórych, owszem, dość licznych wypadkach, wszyscy uczestnicy zgromadzenia eucharystycznego przystępują do Komunii Świętej, a tej częstotliwości - jak stwierdzają doświadczeni duszpasterze - nie odpowiada częstotliwość spowiedzi, aby oczyścić własne sumienie...” Papież porusza kwestię poczucia grzechu, rachunku sumienia, świadomości zła w życiu chrześcijanina, który chciałby przystępować do komunii eucharystycznej. Jan Paweł II przestrzega: „Trzeba oczywiście wystrzegać się skrupulanctwa, ale - niech Bóg broni, ażeby nasze postępowanie miało nosić na sobie cechy jakiegokolwiek braku poszanowania, niepotrzebnego zaśpieszenia, gorszącej niecierpliwości”.

❖ **Sposoby przyjmowania Komunii Świętej**

Obok tradycyjnej formy przyjmowania do ust, nierzadko w postawie klęczącej, w wielu krajach w XX wieku rozszerzyła się praktyka komunii świętej na rękę. Dlatego Jan Paweł II poleca zachować w tym wszystkim

ostrożność, powagę, a jednocześnie rozważne wzięcie pod uwagę różnych okoliczności. Kilkanaście lat później Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów przedstawiła aktualne wskazania w tej materii, cytując odpowiednie zapisy Kodeksu prawa kanonicznego. W oparciu nauczanie Kościoła, ksiądz Sobeczko formułuje praktyczne wskazania: „(1) Istnieje możliwość przyjmowania Komunii św. na rękę, a nie obowiązek. Każdy wierny sam będzie decydował o wyborze sposobu przyjęcia Ciała Pańskiego. (2) Przyjmowanie Komunii do ust nie jest ani lepszym, ani gorszym sposobem. Najważniejsze jest duchowe przygotowanie do przyjęcia tego sakramentu. (3) Komunia na rękę nie jest czymś nowym w Kościele, ma swoją blisko tysiącletnią tradycję. (4) Wprowadzenie nowej praktyki komunijnej wymaga odpowiedniego przygotowania duchowieństwa i wiernych. (5) Do Komunii na rękę wymagane są odpowiednie komunikanty, nie mogą to być hostie zbyt cienkie i kruszące się”.

b) *Mane nobiscum Domine* (zostań z nami, Panie) - List apostolski papieża św. Jana Pawła II z 2004 roku, napisany z okazji Roku Eucharystii (2004-2005). W liście *Mane nobiscum Domine* św. Jan Paweł II ukazuje teologiczną interpretację jedności stołu Słowa i stołu Chleba, którą można wywieść z ewangelicznego opowiadania o uczniach wędrujących do Emaus (por. Łk 24, 13-35). św. Jan Paweł II, wyjaśnia, iż Eucharystia, jest pewnym obrazem życia Kościoła w każdym czasie: „*Ikona uczniów z Emaus* pozwala... przeżywać tajemnicę Najświętszej Eucharystii. Na naszej drodze, pełnej pytań, niepokojów, nieraz także bolesnych rozczarowań, Boski Wędrowiec nadal przyłącza się do nas i nam towarzyszy, prowadząc nas przez wyjaśnianie Pism do zrozumienia Bożych tajemnic. Kiedy spotkanie staje się pełne, miejsce światła słowa zajmuje światło płynące z «Chleba życia», przez który Chrystus wypełnia w najdoskonalszy sposób swą obietnicę, że «będzie z nami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata» (por. Mt 28, 20)”.

3. Praktyka komunii duchowej - Benedykt XVI

Papież Benedykt XVI zauważa, że nie zawsze udział w sprawowaniu liturgii mszalnej powinien łączyć się z przyjmowaniem Komunii Świętej. Dlatego w sytuacji osób, które doszłyby do wniosku, że mają jakąś ważną przeszkodę, uniemożliwiającą im przyjęcie Komunii Świętej sakramentalnej, papież przypomina o praktyce komunii duchowej: „...dobrze jest żywić pragnienie pełnego zjednoczenia z Chrystusem, za pomocą, na przykład, praktyki komunii duchowej, przypomnianej przez Jana Pawła II i polecanej przez świętych mistrzów życia duchowego”.

4. Czynne uczestnictwo w Liturgii – SV II

Sobór Watykański II określa uczestnictwo w Eucharystii jako świadome, pełne, pobożne, owocne, łatwe, doskonalsze, wewnętrzne i zewnętrzne oraz pełne zaangażowania. W konstytucji o liturgii Soboru Watykańskiego II znalazło się w tym względzie ważne wskazanie: „Kościół zatem bardzo się troszczy o to, aby chrześcijanie w tym misterium wiary nie uczestniczyli jak obcy lub milczący widzowie, lecz aby przez obrzędy i modlitwy misterium to dobrze rozumieli, w świętej

czynności brali udział świadomie, pobożnie i czynnie, byli kształtowani przez słowo Boże, posilali się przy stole Ciała Pańskiego i składali Bogu dziękczynienie...”.

5. *Sur sum corda!* (w górę serca) – papież Franciszek

Papież Franciszek zauważa, że msza święta nie powinna być traktowana przez wiernych jako spektakl, ale raczej jako zachęta do skupienia i wzniesienia serc w kierunku nieba, ku Bogu, zgodnie z wezwaniem kapłana w czasie prefacji: *Sur sum corda!* Franciszek bardzo prosto i jasno tłumaczy, zadając pytania: „[...] dlaczego w pewnym momencie kapłan, który przewodniczy celebrze, mówi: «W górę serca»? Nie mówi: «W górę wasze telefony, żeby zrobić zdjęcie»! Nie, to brzydka rzecz! I powiem wam, że mnie to bardzo zasmuca, kiedy odprawiam mszę św. tutaj na placu albo w Bazylice i widzę wiele podniesionych do góry telefonów, nie tylko wiernych, ale i księży, a nawet biskupów. Ależ proszę! Msza św. to nie przedstawienie: to spotkanie z męką i zmartwychwstaniem Pana. Dlatego kapłan mówi: «W górę serca». Co to znaczy? Pamiętajcie: żadnych telefonów”.

III. Wnioski i postulaty pastoralne:

➤ Warto zadać sobie pytanie, jak wygląda mój udział w liturgii. Okazją do tego może być codzienny rachunek sumienia, w którym powinno padać pytanie o zaangażowanie wszystkich sił umysłu i woli w obrzędy mszalne.

➤ Dwa stoły to także zaproszenie do większego zaangażowania osób świeckich w ich „zastawianie”. Świeccy mogą pełnić funkcje: lektora, psalterzysty, kantora, czytających wezwania modlitwy powszechnej, ministrantów, nadzwyczajnych szafarzy komunii świętej, funkcje porządkowych, obsługujących zakrystię etc. Każda wspólnota parafialna powinna być otwarta na przygotowywanie i przyjmowanie do wykonywania tych posług odpowiednich kandydatów. Wiele z tych funkcji mogą pełnić nie tylko mężczyźni, ale także kobiety. Nie można nie przywołać w tym miejscu, decyzji papieża Franciszka, (styczeń 2021), który: „zmienił zapisy Kodeksu Prawa Kanonicznego, czyniąc instytucjonalnym to, co już miało miejsce w praktyce: dostęp świeckich kobiet do służby Słowa i ołtarza, w formie lektoratu i akolitu”.

➤ Udział we mszy świętej powinien wiązać się z zadawaniem sobie pytania, czy i kiedy należy przystępować do komunii świętej. Każda Eucharystia, nawet codzienna, jest ku temu bardzo dobrą okazją.

➤ Przez ojców soboru watykańskiego II Kościół zachęca wiernych, by ich udział we mszy świętej był czynny, aktywny. Pomocą w tym może być wcześniejsze zapoznanie się z tekstami mszalnymi, nauka śpiewów liturgicznych oraz szerzenie prawdziwej, właściwej muzyki kościelnej, pieśni liturgicznych. W czasie spotkań stowarzyszeń w parafii warto sięgać do takich zatwierdzonych przez Kościół śpiewników, np. *Śpiewnika kościelnego* ks. Jana Siedleckiego czy *Śpiewnika liturgicznego*, wydane przez KUL Jana Pawła II.

Króluj nam Chryste! - ks. Roman